

Dr hab. Tomasz Wiśniewski, prof. UG

Kierownik Zakładu Badań nad Sztukami Scenicznymi

Instytut Anglistyki i Amerykanistyki

Uniwersytet Gdański

**Ocena dorobku naukowego
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
pani doktor Dagmary Gizło**

Dorobek naukowy pani doktor Dagmary Gizło obejmuje szeroki zakres badań literaturoznawczych (dramat i teatr irlandzki oraz brytyjski), ze szczególnym uwzględnieniem studiów interdyscyplinarnych przywołujących osiągnięcia współczesnej psychologii. Podstawowym przedmiotem badań jest dramat anglojęzyczny, w tym twórczość współczesnej dramatopisarki irlandzkiej Mariny Carr. Pani doktor wykazuje się aktywnością naukową zarówno na forum krajowym, jak i międzynarodowym i od samego początku kariery akademickiej związana jest z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w 2002 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa na podstawie rozprawy *Miscommunication, Aggression and Violence. A Sociolinguistic Study of Contemporary Drama*, której promotorem była prof. dr hab. Liliana Sikorska. Tuż po obronie doktor Gizło zatrudniona została w Instytucie Filologii Angielskiej UAM (który w 2015 roku przekształcono w Wydział Anglistyki), gdzie pracuje do dnia dzisiejszego.

1. Podstawowe osiągnięcie naukowe

Habilitantka wskazuje na monografię *The Art of Experience: The Theatre of Marina Carr and Contemporary Psychology* opublikowaną w wydawnictwie Routledge w 2021 roku jako na podstawowe osiągnięcie naukowe. Już na wstępie chciałbym podkreślić wagę decyzji o publikacji w tym renomowanym wydawnictwie, gdyż umożliwia ona skonfrontowanie prowadzonych przez doktor Gizło badań z międzynarodowym środowiskiem naukowym, co odgrywa szczególną rolę w sygnalizowanej w tytule monografii ambitnej próbie splatania osiągnięć literaturoznawstwa oraz współczesnej psychologii. Nie mam wątpliwości co do zasadności doboru materiału badawczego – zgodnie z deklaracją doktor Gizło twórczość

Mariny Carr stanowi jedno z ważniejszych zjawisk we współczesnym dramacie irlandzkim i znacząco przyczynia się do zachodzącej w ostatnich dekadach transformacji paradygmatu życia teatralnego w Irlandii, której jednym z ważniejszych elementów jest wprowadzenie wyraźnie słyszalnego głosu kobiet oraz wcześniej marginalizowanej tematyki. Dramaty dobrane jako podstawa przedstawionych w monografii działań analityczno-interpretacyjnych (*Low in the Dark, The Mai, Portia Coughlan, By the Bog of Cats...*, *On Raftery's Hill* oraz *Ariel*) dobrze ilustrują najważniejsze cechy dramatu Mariny Carr w latach 1989-2002, a zatem w początkowym okresie jej twórczości. Choć zatem stanowią one mniej niż połowę utworów scenicznych autorstwa Carr, wskazują na formatywne dla jej dramatu cechy, takie jak: tematykę naruszającą społeczne tabu (samobójstwo, dzieciobójstwo oraz kazirodztwo), wprowadzanie silnych i wielowymiarowych postaci kobiecych stanowiących wyzwanie dla powszechnie przyjętych norm oraz powiązanie osobistych – z zasady tragicznych – przeżyć z funkcjonowaniem jednostki w społeczeństwie, a w szczególności w społeczeństwie irlandzkim w okresie transformacji społeczno-kulturowej. Słuszne jest zatem przyświecające rozprawie założenie, że przykład wczesnych dramatów Carr jednocześnie zanurzony jest w kwestiach ściśle irlandzkich, jak i przyjmuje wymiar uniwersalny, stanowiąc przykład kryzysów, które mogą dotknąć każdego. Zgłaszam przy tym uwagę, że silniej mogłaby wybrzmieć ustalona w pracy cezura czasowa – pani doktor Gizło skupia się wyłącznie na wczesnej twórczości Carr.

Przyjęte w ten sposób założenie przynosi daleko idące konsekwencje dla organizacji monografii, która składa się ze wstępu, czterech rozdziałów oraz indeksu, poprzedzonych zwięzłymi podziękowaniami („acknowledgements”). Każdy rozdział wieńczy szczegółowa bibliografia umożliwiająca zapoznanie się z zastanym przez Habilitantkę stanem badań. Całość liczy 195 stron, napisana jest znakomitą angielszczyzną, umożliwiającą – pomimo zawilego niekiedy dyskursu – na swobodne podążanie za argumentacją. Przygotowanie redakcyjne książki nie budzi większych zastrzeżeń.

W pełni rozumiejąc potrzebę szczegółowego namysłu nad metodologicznymi przesłankami dyskursu poruszającego się w interdyscyplinarnym obszarze obejmującym studia nad dramatem, teatrem oraz psychologią, muszę przyznać, że zważywszy na deklarowane we wstępie założenia badawcze, układ książki może zaskoczyć. Jedyne rozdział czwarty poświęcony jest w konsekwentny sposób analizie i interpretacji dramatów Mariny Carr, z zastosowaniem wypracowanej w trzech pierwszych rozdziałach metodologii badawczej. Sugeruje to pewną inwersję sugerowanych w podtytule książki priorytetów – nadrzędnym celem monografii zdaje się w rzeczywistości zastosowanie narzędzi badawczych wykształconych we współczesnej psychologii w dziedzinie dramatu, a nie interpretacja

dramatu w oparciu o osiągnięcia psychologii. Ponadto, pewną pomocą dla zebrania przedstawionych w monografii wniosków cząstkowych mogłoby okazać się choćby zwięzłe ich podsumowanie we wnioskach końcowych do całości wyводу – rozdziału takiego w książce nie znajdujemy – co jednak, trzeba uczciwie przyznać, nie stanowi rozwiązania niekonwencjonalnego we współczesnej humanistyce.

Wykładnię koncepcji monografii znajdujemy we wstępie („Introduction”). Jak deklaruje Autorka, „*The Art of Experience* represents a step towards integrating research from a variety of fields, including social sciences (psychology, psychotherapy studies), neuroscience, medicine (psychiatry), and the humanities (literary studies, theatre, and performance studies), therefore challenging the traditional disciplinary boundaries with a view to shedding new light on the potential transformative effects plays may exert upon their audiences” (1). Wyrażone w tym miejscu interdyscyplinarne ambicje determinują wszelkie założenia badawcze i w dużej mierze uzasadniają poświęcenie trzech kolejnych rozdziałów na przywołanie wywodzących się ze wspomnianych tutaj dziedzin, niezwykle zróżnicowanych propozycji badawczych w celu wypracowania własnej metodologii badań, mającej służyć do wykazania potencjału dramatu Mariny Carr w funkcjach terapeutycznych i psychologicznych, szczególnie w odniesieniu do koncepcji traum oraz arystotelesowskiego pojęcia *katharsis*. Założono przy tym pewną analogię pomiędzy psychoterapią, a zachodzącym w teatrze procesem komunikacyjnym – ponieważ, zdaniem Autorki, w obu przypadkach możliwa jest transformacja osobowości odbiorcy. Kluczową rolę w odczytaniu transformacyjnego potencjału dramatów Mariny Carr odgrywać ma „zakorzeniona w empirii metodologia” (s. 14) z uwzględnieniem procesów poznawczo-emocjonalnych, w których kluczową rolę odgrywa empatia.

Wśród przywoływanych w rozdziale pierwszym („Crossing the disciplinary boundaries: The cognitive turn in drama, theatre, and performance research”) teorii literaturoznawczych szczególną rolę odgrywa koncepcja Rity Felski, która w kontekście badań teatrologicznych rezonuje z silnie zaznaczonym wpływem komunikacji artystycznej na odbiorcę. Mowa tu o konsekwencjach zwrotu kognitywnego w badaniach literaturoznawczych i teatrologicznych. Doceniając wnikliwe i wszechstronne przedstawienie odpowiedniej palety badań nad recepcją, potwierdzające innowacyjne postulaty względem badań interdyscyplinarnych, trudno nie podjąć polemiki z postulatem dotyczącego swoistej ekwiwalencji komunikacji literackiej i teatralnej. Jak się wydaje, uwaga jaką Habilitantka poświęca zbieżnościom zachodzącym pomiędzy obydwoma rodzajami dyskursu artystycznego, przysłania rudymenarne rozbieżności wynikające z odmienności literatury i

teatru. Rola czytelnika dramatu w zasadniczej mierze opiera się na języku naturalnym, a zatem urzeczywistnia całkowicie odmienną perspektywę odbioru względem fizycznie obecnego w teatrze widza, w pełni zanurzonego tak w języku naturalnym, jak i w kodach pozawerbalnych (perspektywa ta wyraźnie sugerowana jest przez odwołania do pism takich twórców jak Antonin Artaud, Jerzy Grotowski, czy Peter Brook). Jak się wydaje rozbieżność w doborze artystycznego medium ma kluczowe znaczenie, zwłaszcza gdy mowa jest o doświadczeniu psychologicznej przemiany, transformacji, czy o przeżyciu artystycznego *katharsis*, a także gdy poruszana jest kwestia emocjonalnej symulacji towarzyszącej czytaniu dramatu/oglądaniu przedstawienia. Nie oznacza to oczywiście, że zaproponowane przez Habilitantkę zastosowanie typologii Rity Felski („basic functions or uses of literature: recognition, enchantment, knowledge, and shock” [21-28]) pozbawione jest wartości poznawczej – przeciwnie otwiera ciekawy horyzont badań nad kwestiami odbioru w teatrze i dramacie, w którym widz aktywnie współuczestniczy w kreowaniu znaczeń. W końcowej partii rozdziału Autorka dookreśla własną perspektywę w badaniach interdyscyplinarnych, stwierdzając: „It is important to note that psychotherapeutic methods mentioned in the analytical part of this study stem from evidence-based practice (EBP), a systematic method of clinical care based on the premise that the delivery of healthcare should be based on evidence (Barlow, 2014b: xi)” (54). Praktyka ta jest konsekwentnie wdrażana w kolejnych partiach książki.

W otwarciu rozdziału drugiego („Theatre and psychotherapy”) istotną rolę odgrywa metafora teatru, w której Autorka odsłania analogie pomiędzy sytuacją sceniczną a sesją psychoterapeutyczną. Omówione zostają paralele strukturalne i tematyczne, przywołana jest również adekwatna definicja psychoterapii, a także przykłady zastosowania metafory teatru w pracach poświęconych psychoterapii (oraz w życiu codziennym). W dalszej partii rozdziału Habilitantka przytacza (nieco bezkrytycznie) teorie recepcji teatralnej w ujęciu Boerneray i Jobsta, czy też Truemana i Shentona, by sprawnie przejść do omówienia terapeutycznej roli empatii w ujęciu Prochaski i Norcorossa, a także kwestii związanych z terapeutycznym rytuałem, *katharsis* i *mimesis*. Istotną rolę odgrywają tu również psychologiczne procesy związane z nabywaniem nowych zachowań, sugestią, a także interpersonalnym uczeniem się i dramoterapią.

Odrębnym zagadnieniem podnoszonym przez Habilitantkę jest trwałość zachodzących zmian oraz sposobów jej mierzenia. Omawiane tu zagadnienia obrazować mają sposób, w jaki Autorka postrzega możliwości wzajemnego oddziaływania psychologii oraz literaturoznawstwa na poziomie teoretycznym, a także – jak się wydaje – w zastosowaniu praktycznym. W tym kontekście istotna – choć nie pozbawiona ryzyka – jest następująca

konstatacja Autorki „Cognitive-behavioural therapy is essentially eclectic and inclusive and so is the methodological stance of this book. The hope of creating a reasoned and conceptually open-minded framework for the analysis is in concordance with trend integration in psychology” (89). Warto w tym miejscu podkreślić, że proponowane w dwóch pierwszych rozdziałach kwestie mają charakter wysoce teoretyczny i nie odnoszą się bezpośrednio do wczesnego dramatu Mariny Carr.

W początkowej partii rozdziału trzeciego („Emotions, cognition, and empathy in the theatrical experience”) napotykamy na następujące stwierdzenie: „Emotions experienced as a result of watching a play are related to identifying with dramatic characters so they exercise our empathetic sensibilities. Identification with the other was the key process in the Aristotelian theory of tragedy and inevitably led to the demonstration of its purifying, healing power: the catharsis” (95). Podkreśla ono zakorzenienie przyjętej przez Habilitantkę perspektywy w tradycji arystotelesowskiej, która następnie uzupełniona zostaje o przypisane Martinowi Esslinowi rozpoznanie sprzężenia procesów myślenia i doznawania zachodzących w obrębie komunikacji teatralnej. Choć można spierać się z przyjętym za Gerrigiem zatarciem granic między „fikcyjnym” i „rzeczywistym” oraz kwestionować adekwatność tego zatarcia w studiach nad teatrem, argumentacja zmierza w tym miejscu ku najciekawszym wnioskom natury teoretyczno-metodologicznej, zwłaszcza gdy psychologiczna terminologia związana z empatią (przywołanych jest osiem jej koncepcji), przeniesiona zostaje na grunt literaturoznawczy. Habilitantka wyjaśnia w jaki sposób, jej zdaniem, doświadczenie teatralne spleta psychologiczne procesy emocjonalne z procesami kognitywistycznymi. Coraz większą rolę w argumentacji odgrywają teatrologiczne ustalenia Eriki Fischer-Lichte, co wzmacnia koherencję przedstawionego toku myślenia.

Rozdział czwarty („The theatre of Marina Carr. An interdisciplinary study”) w całości poświęcony jest literaturoznawczej interpretacji poszczególnych dramatów Mariny Carr, z zastosowaniem wykształconej w poprzednich rozdziałach aparatury badawczej wywodzącej się ze współczesnej psychologii, a mającej charakter interdyscyplinarny. Choć można wyrazić niedosyt, że wypracowana przez doktor Gizło perspektywa badawcza znajduje swe praktyczne zastosowanie jedynie w tej części pracy, przedstawiona w rozdziale czwartym argumentacja obrazuje kryjący się w tym podejściu potencjał dla badań literaturoznawczych. Zgodnie z sygnalizowanymi wcześniej założeniami, do postaci poszczególnych dramatów przykładane są odpowiednie kategorie psychologiczne, a zważywszy na nagromadzenie w twórczości Carr postaw skrajnych i motywów traumatycznych, dużą rolę odgrywają kwestie związane z nienormatywną tożsamością oraz przekroczeniem norm społeczno-moralnych.

W *Low in the Dark* z 1989 roku, Carr mierzy się z tradycyjnym sposobem postrzegania religii, macierzyństwa, a także kwestii tożsamościowych, czy z zagadnieniem aborcji (w ówczesnej Irlandii nadal jeszcze postrzegany jako kontrowersyjny). Skrajnie uwypuklone są tu relacje pomiędzy kobietami i mężczyznami, a także dyktat kościoła katolickiego, co odczytane zostaje w kontrze do założeń artystycznych Beckettowskiego teatru absurdu jako „maximisation ad absurdum” (128). Realizując strategię szoku, dramat stawia wyzwanie idealizowanemu macierzyństwu oraz relacjom intymnym. W przypadku analizy *Low in the Dark* istotną rolę odgrywa zaburzenie relacyjne, a także możliwość wzmocnienia u czytelnika (widowni) potrzeby przeciwstawienia się patologiom społecznym.

Dramat *The Mai* z 1994 roku określony jest jako tragiczna sztuka o pamięci, za sprawą której przenoszone są obawy, marzenia, doświadczenia i traumy czterech pokoleń kobiet w jednej rodzinie. Interpretacja sztuki za pomocą technik zaczerpniętych z terapii wglądowej wskazuje na terapeutyczny potencjał tej sztuki, z uwzględnieniem zarówno widowni kobiecej (empatia), jak i męskiej (przełamanie stereotypowych założeń). Uwypuklono ponadto swoiste echo mitu Penelopy, słyszalne w losach zdradzanej, pozbawionej złudzeń i porzuconej protagonistki. Jak zauważa Autorka, zastosowane w *The Mai* zabiegi można uznać za analogiczne do tych stosowanych w terapii, postrzegając je jako przeciwstawienie umożliwiające wykształcenie pożądanych zachowań, odmiennych od przedstawianych na scenie („counterconditioning”).

Kolejnym omawianym utworem jest *Portia Coughlan* z 1996 roku. Analizując postać popełniającą w dniu 30-tych urodzin samobójstwo protagonistki, Habilitantka proponuje zastosowanie diagnozy zaburzeń osobowości typu *borderline* (szczegółowe omówienie kryteriów diagnostycznych na stronach 145-146), których źródła wywodzi za pomocą teorii rozwoju psychospołecznego ze śmierci brata bliźniaka, która miała miejsce 15 lat wcześniej. Dużą rolę odgrywają w dramacie różne oblicza związków kazirodczych. Ponadto, jedno z kluczowych podejmowanych tu pytań ma charakter ontologiczny i dotyczy zagadnienia predestynacji.

Mający swą premierę w 1998 roku dramat *By the Bog of Cats...*, stanowi irlandzką wersję mitu Medei, w której Hester Swane w akcie zemsty podpala dom oraz farmę dawnego kochanka, a następnie popełnia samobójstwo rozszerzone, odbierając życie sobie i córce. Tragiczny los Hester egzemplifikuje – zdaniem Habilitantki – zaburzenia depresyjne wynikające z porzucenia w dzieciństwie przez matkę, a zastosowanie znajdują wczesne schematy nieadaptacyjne (Early Maladaptive Schemas), szczegółowo opisane na podstawie klasyfikacji Martina i Younga. Odbiór dramatu przyrównany zostaje do „mindfulness work”,

ponieważ „the audiences are encouraged to increase their awareness, their psychological flexibility, to notice and permit emotions without reacting automatically to them and become more self-compassionate when observing that one’s experiences are shared and articulated by characters in a play” (168).

Zwieńczenie rozdziału – i całej monografii – stanowi analiza dramatu *On Raftery’s Hill* z 2000 roku, w którym w poruszający i bezkompromisowy sposób przywołany został temat kazirodztwa, a także dramatu *Ariel* z 2002 roku, w którym po raz pierwszy pojawia się kontekst politycznych konsekwencji narcystycznego zaburzenia osobowości Fermoya Fitzgeralda (protagonisty). W obu tych sztukach ponownie zastosowanie znajduje wypracowana przez doktor Gizło metodologia interdyscyplinarna łącząca literaturoznawstwo z osiągnięciami współczesnej psychologii.

Podsumowując należy podkreślić, że monografia wprowadza innowacyjny horyzont interdyscyplinarnych badań wzbogacający analizę literaturoznawczą (dramatologiczną) z wybranymi osiągnięciami współczesnej psychologii. Moje wątpliwości wzbudza zrównanie – przynajmniej w praktyce interpretacyjnej zastosowanej w rozdziale czwartym – właściwości procesów komunikacyjnych w obrębie dramatu rozumianego jako dzieła przynależącego do literatury (o nich jest mowa w monografii) z tymi właściwymi dla zjawisk teatralnych (osiągnięcia współczesnej teatrologii nie znajdują bezpośredniego przełożenia w części praktycznej analizy). Skonfrontowanie ustaleń Habilitantki z założeniami teoretycznymi prezentowanymi chociażby przez Dobrochnę Ratajczakową, Jerzego Limona, Anne Ubersfeld, Patrice’a Pavis, czy Marviną Carlsona, mogłoby z pewnością jeszcze silniej dookreślić istotę podejmowanych przez doktor Gizło wyzwań.

2. Pozostałe osiągnięcia naukowe

Doktor Gizło prowadzi aktywną działalność naukową na forum krajowym i międzynarodowym, uczestniczyła w czternastu konferencjach naukowych, w tym w ośrodkach zagranicznych, takich jak: Univeriseit Gent (Belgia), Univeristy of Malta (Malta), University of York (UK). Od czasu uzyskania stopnia doktora w 2002 roku opublikowała – oprócz monografii opisywanej powyżej – dziesięć rozdziałów w monografiach naukowych (m.in. Malta UP, Peter Lang, Cambridge Scholars Publishing), a także była współredaktorką dwóch tomów naukowych: *English Language, Literature, Culture* (AMUP 2006) oraz *An Outline History of Irish Literature in Text* (Wydawnictwo Poznańskie 2011). Doktor Gizło odbyła cztery krótkoterminowe staże naukowe na University of Malta, w łącznym wymiarze

siedemnastu dni roboczych. Warto odnotować ich rolę w badawczym i dydaktycznym rozwoju Habilitantki – w tym kontekście wypada przypomnieć jej udział w pracach *Centre for Research in Culture and Performance*. Doktor Gizło pełniła rolę recenzentki w czasopiśmie *Studia Anglica Posnaniensia*, a także jest członkinią ośmiu towarzystw naukowych, w tym European Society for the Study of English oraz International Federation for Theatre Research.

Prace badawcze doktor Gizło skupiały się w ocenianym okresie na współczesnym (i modernistycznym) dramacie brytyjskim oraz irlandzkim. Jej publikacje dotyczyły najważniejszych twórców tego obszaru, a mianowicie: Johna Millingtona Synge'a, George'a Bernarda Shawa, Seana O'Caseya, Harolda Pintera, Petera Barnesy, Edwarda Bonda, Caryl Churchill, Franka McGuinnessa, Sary Kane, Martina McDonagh a także Mariny Carr. Publikacje Habilitantki wskazują na ewolucję w jej podejściu analityczno-interpretacyjnym.

Wyróżnikami badań były, po pierwsze, zagadnienia tematyczne (ludzkie cierpienie, trauma jednostki), po drugie, kwestie komunikacyjne (rola odbiorcy w wydarzeniu teatralnym), a po trzecie przesłanki metodologiczne (ujęcie interdyscyplinarne, z kluczową rolą socjolingwistyki, a następnie psychologii).

3. Dorobek dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski

Podjęte przez doktor Gizło badania naukowe w zakresie dramatu i teatru ściśle powiązane są z działalnością dydaktyczną, co znajduje odzwierciedlenie w stworzonej przez nią specjalizacji „Teatr i dramat krajów angielskiego obszaru językowego” na studiach pierwszego stopnia. Prowadzone przez Habilitantkę kursy w pełni odpowiadają jej zainteresowaniom badawczym i prowadzone są przede wszystkim na filologii angielskiej, choć warte odnotowania są również zajęcia oferowane na filologii angielsko-celtyckiej oraz w ramach specjalizacji południowoafrykańskiej. Doktor Gizło posiada doświadczenie w promowaniu i recenzowaniu prac licencjackich oraz magisterskich a także pełniła funkcję promotorki pomocniczej rozprawy doktorskiej. W ramach współpracy z Uniwersytetem Medycznym w Poznaniu przyczyniła się do powstania innowacyjnego kierunku na studiach magisterskich „Język i komunikacja w ochronie zdrowia”, co w przemyślany sposób odzwierciedla proponowany przez nią zakres badań interdyscyplinarnych. Jej inicjatywy dydaktyczne miały również charakter międzynarodowy, co znajduje odzwierciedlenie w międzyuczelnianej współpracy z Uniwersytetem Maltańskim oraz Uniwersytetem w Coventry. Habilitantka podejmowała ponadto współpracę z poznańskimi ośrodkami kulturotwórczymi.

Brała również udział w działaniach i szkoleniach wspierających osoby z niepełnosprawnościami, a także pochodzące ze środowisk nieuprzywilejowanych.

4. Konkluzja

Przedstawiony do oceny dorobek naukowy pani doktor Dagmary Gizło w pełni odpowiada wymogom stawianym osiągnięciom habilitacyjnym. Monografia *The Art Of Experience: The Theatre of Marina Carr and Contemporary Psychology* to znaczące osiągnięcie naukowe, w istotny sposób przyczyniające się do unaocznienia związków między literaturoznawstwem a psychologią, a także nadające badaniom nad twórczością Mariny Carr nowy wymiar. Należy podkreślić, że podstawowe osiągnięcie naukowe Habilitantka opublikowała w prestiżowym wydawnictwie o zasięgu globalnym, poruszając przy tym tematykę interdyscyplinarną wpisującą się w istotny nurt współczesnego literaturoznawstwa. Doktor Gizło prowadzi działalność na forum międzynarodowym, wykazując niejednokrotnie własną inicjatywę w tym zakresie. Na uwagę zasługuje przy tym znakomita angielszczyzna publikowanych przez nią prac. Biorąc pod uwagę całokształt przedstawionego do oceny dorobku, z całym przekonaniem wnoszę o dopuszczenie pani doktor Dagmary Gizło do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Tomasz Widniański

